

Vlaanderen
is internationaal
ondernemen

IN DUITSLAND

FLANDERS INVESTMENT & TRADE MARKETSTUDIE

Fintech in Duitsland Is er leven na Wirecard?

December 2022

Flanders Investment & Trade
Wirtschafts- und Handelsvertretung der Region Flandern
c/o Design Offices
Rosenheimer Strasse 143c
81671 – München
Deutschland

munich@fitagency.com

Inhoudstafel

1. Samenvatting	3
Highlights.....	3
2. Inleiding	4
3. Het profiel van de Duitse fintechgebruiker(s).....	5
4. De fintechmarkt en zijn karakteristieken	6
Algemene tendensen	6
De impact van de coronapandemie	7
Marktsegmenten van de fintech.....	9
Fintechecosysteem.....	11
5. Betekenis van de fintechsector voor de Duitse economie	13
Het profiel en marktaandeel van de Duitse fintechbedrijven.....	13
Fintechstart-ups	14
De Deelstaten.....	15
6. Duitse fintechindustrie - spelers	18
Evenementen: beurzen en conferenties.....	20
7. Conclusie	21
8. Bronnen.....	22
9. Disclaimer.....	23

1. Samenvatting

Fintech herdefinieert financiële diensten in het digitale tijdperk door gebruik te maken van innovatieve technologie en meer klantgerichte dienstverlening, in een tot nu vrij traditionele Duitse financiële sector. De Duitse fintechsector zit nu in haar tweede golf van fintechbedrijven en is zich nu helemaal aan het ontplooiën. Met haar gemiddelde fintech-adoptiecijfer (Bron: EY, 2022) van 64% volgt Duitsland het globale gemiddelde op maar loopt sterk achter op andere meer ontwikkelde landen zoals de VSA en China.

Naar adoptie van de consument zit de Duitse markt in de *'early majority'* fase. Het grote doelpubliek van fintechbedrijven zijn vooral *'digital natives'* en kmo's. Andere trends zijn dat veel fintechbedrijven in plaats van doorgroeien naar *'exits'* zoeken. De opkopers zijn vaak Private Equity (PE), concurrenten of zwaargewichten zoals VISA, PayPal of Mastercard. Opmerkelijk is dat Duitse banken weinig tot geen grote rol hebben gespeeld in dit proces. Big Tech is eveneens geïnteresseerd bij het betreden van de markt. In het segment van digitale betalingen zit het meeste potentieel voor de Duitse markt. De markt zal de komende jaren vermoedelijk heel wat consolidatie kennen. De huidige economische vooruitzichten geteisterd door de stokkende heropening van de economie, aangetaste supply chains, inflatie en oorlogen zorgen voor twijfel of *Venture Capitalists* (VC) opnieuw zoveel geld zullen investeren als tijdens het recordjaar 2021.

De digitale infrastructuur van Duitsland ligt boven het Europese gemiddelde en biedt dus een uitstekende basis voor de groeiende fintechsector. De belangrijke fintech-hubs zijn Berlijn, Frankfurt, München, Hamburg, evenals de grotere steden in Noordrijn-Westfalen. Regelgeving is de grootste drempel voor fintechbedrijven. *'Doing business'* wordt deels verhinderd door verschillende strenge Duitse financiële regelgeving met hoge toetredingsbarrières (banklicenties) en een eerder *one-fits-all* benadering door de instanties. Een eerder indirecte weg naar de Duitse markt lijkt aangewezen.

Er zijn veel opportuniteiten bij het betreden van de Duitse markt, enerzijds door de grote poel aan potentiële klanten maar ook doordat de traditionele financiële sector nog niet volledig de digitale transformatie heeft doorgemaakt. De traditionele sector en hun apps en processen zijn vaak gebrekkig en soms disfunctioneel, wat opportuniteiten schept voor nieuwe (Vlaamse) fintechbedrijven.

Highlights

De Duitse markt is de op drie na grootste fintechmarkt ter wereld en de tweede in Europa. Er wordt verwacht dat de markt jaarlijks met 9% (Bron: CAGR 2021-2026) zal groeien (Bron: Mordor Intelligence, 2022). De drie grootste Duitse fintechmarktsegmenten bij consumenten zijn digitale betalingen, neobanking en digitale investeringen. Bij kmo's zijn dit eerder Personal Finance Management, krediet en factoring.

De vier grootste drijvers bij consumenten zijn in volgorde 27%: betere tarieven, 20%: het gemakkelijk opzetten van een account, 18%: directe toegang tot verschillende, innovatieve producten of diensten en 12%: betere klantenervaring, productkenmerken en kwaliteit van

dienstverlening. De drie grootste drijvers bij de keuze van een fintech bij kmo's zijn uitgebreide functionaliteit en functies (66%), beschikbaarheid van diensten 24/7 (55%) en gemak bij het opzetten, configureren en gebruik van de dienst (53%) (Bron: Ernst & Young, 2019).

De grootste spelers in de Duitse fintechmarkt zijn: AirBank, Hawk:AI, Klarna, Finleap Connect, Raisin DS, N26 en recent Trade Republic (Bron: Mordor Intelligence, 2022).

2. Inleiding

Fintech is een samengesteld neologisme uit de Engelse termen *'financial'* en *'technology'*. De term bestaat al twee decennia, maar het is pas recent dat de nieuwe sector een versnelling hoger is geschakeld. De sector bestaat zowel uit technologiebedrijven die financiële diensten aanbieden alsook uit bedrijven die technologiediensten aanbieden aan financiële instellingen. Technologische vernieuwingen stellen fintechbedrijven in staat om nieuwe toepassingen, businessmodellen, producten en processen te ontwikkelen en te gebruiken om de klassieke financiële sector te ontwrichten. De reden tot een nieuwe golf aan start-ups in fintech is gedreven door nieuwe technologische doorbraken, een klantgeoriënteerde marktvaart voor financiële producten, interne concurrentie en vooral door investeringen in de sector.

Toegang hebben tot financiële diensten zijn een basisbehoefte voor individuen en bedrijven. Fintech toont zijn waarde door de drempel actief te verlagen en een sociaal inclusievere rol te spelen door ook minder bemiddelde mensen en kleinere bedrijven de mogelijkheid te geven tot betere financiële dienstverlening, zeker in de opkomende economieën. Door gebruik te maken van moderne technologieën zoals big data, block chain, robotgestuurde procesautomatisering en artificiële intelligentie slagen fintechbedrijven erin om bedrijven en individuen hun financiële processen efficiënter en vooral goedkoper te beheren.

Het disruptief karakter van fintechstart-ups zorgt voor creatie van nieuwe segmenten van de financiële sector en veranderen daarbij het concurrentieel landschap. Naast de technologische snufjes hebben fintechbedrijven ook te kampen met drempels zoals regelgeving en databeveiliging. Wat initieel begon als een backoffice-feed om bepaalde handelingen te automatiseren, is fintech het voorbije decennium uitgegroeid tot een nieuwe rage. Deze ontwikkeling werd eerst grotendeels genegeerd door de traditionele banken, maar is intussen uitgegroeid tot een nieuwe subsector.

Als vierde grootste fintechmarkt ter wereld en de op een na grootste in Europa is er zeker potentieel voor fintech in Duitsland (Bron: *Germany Financial Technology "Fintech"*, 2021). Als thuisbasis voor meer dan 1.000 fintechbedrijven, is er in Duitsland een waar ecosysteem ontstaan waar fintechbedrijven het op een na¹ grootste bedrag aan durfkapitaal financiering hebben ontvangen. Dit investeringskapitaal zou in 2020 opgelopen zijn tot 757 miljoen euro. Tussen 2015 en 2019 kende de sector een jaarlijkse groei van gemiddeld 131%. Verschillende socio-economische factoren maken van Duitsland een interessante markt.

¹ De mobiliteitssector ontving het grootste bedrag aan durfkapitaal.

In deze studie trachten we het fintechlandschap uit Duitsland in kaart te brengen. Het doel is om een overzicht te geven van de verschillende betrokken partijen, opportuniteiten en valkuilen, toetredingsbarrières, algemene dynamieken, ecosystemen en segmenten.

3. Het profiel van de Duitse fintechgebruiker(s)

'Nur Bares ist Wahres' is een welbekend Duits spreekwoord die de voorliefde voor contant geld weerspiegelt. De vraag kan gesteld worden in hoeverre de behoedzame Duitsers werkelijk openstaan voor al deze 'digitale' oplossingen. Sinds de coronapandemie is er een déclac ontstaan waarbij veel Duitsers zijn overgeschakeld op contactloos betalen. De noodzaak voor elkaars welzijn en het handhaven van hoge hygiënische standaarden hebben er volgens de Bundesbank voor gezorgd dat bijna de helft van de Duitsers het betalingsgedrag heeft veranderd. Zelfs kleinere winkels zoals bakkerijen en kiosken, waar contant betalen een evidentie was, bieden nu ook cashloze betaalmogelijkheden aan (Bron: Josefine Dutschmann, 2020).

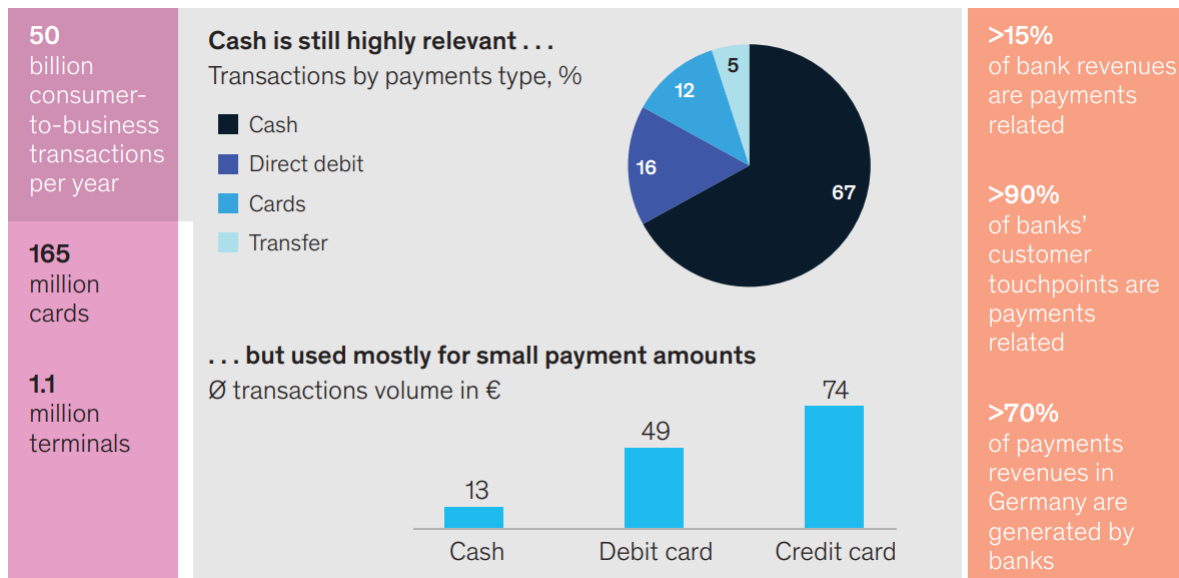
Volgens de Bundesbank, was het aandeel contante betalingen in 2017 nog 52%. Op basis van het basisscenario concluderen de betalingsexperts van het strategisch adviesbureau dat de contante betalingsratio in 2025 met 20 procentpunten zal dalen tot 32%. Als deze trend zich doorzet en als klanten het huidige betalingsgedrag aanhouden, kan het gebruik van contante betalingen dalen tot ongeveer 20% van de detailhandelsverkoop in de komende vijf jaar! Cijfers uit 2019 vertellen ons dat Duitsland het globale fintechadoptiegemiddelde van 64% volgt, daarmee staat Duitsland in de lijst nog achter China en India waar het gemiddelde 87% bedraagt (Bron: GTAI, 2019).

Dat de typische Duitse klant een welbepaald profiel heeft, is algemeen geweten. Zo is het evident dat de Duitse klant aangesproken wordt in het Duits, en is het essentieel dat er een vertrouwensband opgebouwd wordt. Dat de doorsnee Duitser gesteld is op stabiliteit en zekerheid merkt men als er gekeken wordt naar de bankkeuze. Duitsers zijn niet geneigd om halsoverkop van bank te veranderen. Als, bij wijze van spreken, alles functioneert en handelt naar hun verwachtingen, hebben ze weinig zin om toch nog te veranderen.

Volgens onderzoek van Statista naar digitale betalingen, zullen er in 2025 20,6 miljoen Duitsers gebruiker zijn van mPOS-betalingen² (Bron: Baron, 2021). In 2020, waren dit er nog maar 7,4 miljoen, een mogelijke stijging van 278%. De gebruikers van dit type betalingen zijn voornamelijk mannen (74,2%). Als er naar inkomen werd gekeken viel het op dat 47,5% van de gebruikers een hoog inkomen had. Op een gedeelte tweede plaats stonden de gebruikers met een laag en middelhoog inkomen. 46,3% van alle gebruikers bevond zich in de leeftijdsgroep 18-34 jaar. Interessant is dat Duitsland hiermee na het Verenigd Koninkrijk (57,2%) en Frankrijk (54,3%) komt. Nog merkwaardiger is dat bij de leeftijdsgroep 18-24 jaar slechts 14,8% een gebruiker is van mPOS-betalingen. Dit is in het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk respectievelijk 27,8% en 28,4%. Een mogelijke oorzaak hiervan is dat zak- en drinkgeld voornamelijk cash wordt ontvangen, maar om dit te bevestigen is verder onderzoek nodig.

² mPOS staat voor 'mobile point of sale' en is een term waarbij een gsm, tablet of specifiek draadloos toestel de functies van een kassa of elektronische betaalterminal (POS-terminal) uitvoert (Holak & McLaughlin, 2020).

An overview of the German payments market - Payments in Germany

Figuur 1 Een overzicht van de Duitse betalingsmarkt. Bron: McKinsey analysis 'A perspective on German payments'

De weg naar een meer digitale samenleving met minder cash opende de deuren voor fintechbedrijven om hun oplossingen voor te stellen. Begin 2021 had de gezamenlijke Duitse fintechmarkt 60 miljoen Duitse gebruikers (Bron: Dohms, 2021). De Berlijnse neobroker 'Trade Republic' rondde begin vorig jaar de kaap van een half miljoen gebruikers. COVID-19 was een van de katalysatoren die de doorbraak van de Duitse fintechsector, vooral in de retailsector, heeft teweeggebracht.

Gebruikers verkiezen digitale kanalen en technologieën, het grootste doelpubliek van de industrie zijn de 'digital natives' ofwel de millennials en vooral de Generatie Z. Deze groep is eerder geneigd om in te gaan op nog niet gevestigde spelers omdat ze vaak nog geen connectie hebben met de traditionele financiële dienstverleners (Bron: Global, 2017), m.a.w. een grote opportuniteit voor fintechbedrijven.

4. De fintechmarkt en zijn karakteristieken

Algemene tendensen

In het kader van deze studie is het belangrijk om de definitie van fintech af te bakenen. Het begrip dateert uit de jaren negentig en is tegenwoordig de verzamelnaam van alle moderne aangewende technologieën in de financiële dienstverlening. Deze stimuleren de financiële sector om slimmer en flexibeler te worden.

Fintech is een snelgroeende industrie die bestaat uit een groep bedrijven die financiële dienstverleners helpt hun klanten beter van dienst te zijn door het gebruik van software en andere moderne technologieën. Fintech herdefinieert financiële diensten in het digitale tijdperk met behulp van moderne tools zoals artificiële intelligentie en machine learning (AI/ML), biometrie, blockchain, e-commerce en data science. Traditionele banken staan bekend om het aanbieden van een breed scala aan financiële producten en diensten op een enkel platform. Door gebruik te

maken van innovatieve technologie in combinatie met het klantgerichte karakter van hun dienstverlening, kunnen fintechbedrijven meer winst maken dan traditionele financiële instellingen.

Veel grootbanken hebben interne durfkapitaalfondsen gebruikt om te investeren in disruptieve technologieën om de concurrentie met de fintechbedrijven te kunnen weerstaan. Als ze hun diensten niet snel en efficiënt verbeteren, is het voor traditionele banken moeilijk om de uitdaging van fintech te overleven.

In het segment van digitaal betalen moet de Europese markt een heuse inhaalbeweging maken in vergelijking met de Amerikaanse en de Chinese markt die al veel verder staan. Het start-uplandschap, in het bijzonder dat van mobile banking, is zich aan het ontplooiën op het Europese continent. Echter, als het sterk genoeg wil zijn, moet het zich snel ontwikkelen vooraleer de Amerikaanse en Chinese spelers zich richten op de Europese markt.

Intussen hebben de fintechbedrijven zich in verschillende niches genesteld en proberen ze van daaruit te groeien, gesteund door hun technisch onderlegde *'early adopter'* klanten. Fintechbedrijven breiden hun scala aan producten uit waardoor ze steeds meer cliënten kunnen bereiken. Ze steunen op twee pilaren, enerzijds het overtuigen van klanten door het aanbieden van toegevoegde waarde en anderzijds door het integreren van moderne technologieën. Een gevolg van die innovatiesnelheid is dat fintechbedrijven voorlopen op beleidsmakers (Bron: Global, 2017).

De impact van de coronapandemie

De coronapandemie heeft naast de reguliere, ook de financiële wereld stevig door elkaar geschud. Ondanks de opschudding, tekenden de fintechbedrijven gemiddeld een stijging van hun transactieaantal en volumes op van 13% in 2020 (Bron: *The Global COVID-19 FinTech Market Rapid Assessment*, 2020). De verschillende lockdowns hebben de groei van fintech niet kunnen stoppen, maar de marktprestaties waren niet uniform voor alle fintechsegmenten. Fintech heeft de pandemie veerkrachtig doorstaan door haar businessmodellen aan te passen, agiliteit in het ontwikkelen van producten en creatief samen te werken met private en publieke markten.

EY voerde een onderzoek naar hoe COVID-19 de Duitsers hun omgang met geld heeft beïnvloed. Hierbij werden 1.600 volwassen consumenten in Duitsland bevraagd.

Daaruit kwamen de volgende interessante vaststellingen (Bron: *Corona ändert unseren Umgang mit Geld: Weniger Bargeld und mehr Online-Banking*, 2021):

- *Gedragwijziging in omgang met geld.* Veel Duitsers geven aan niet meer terug te willen gaan naar de pre-COVID-19 situatie. Zo'n 21% heeft de omgang met geld permanent veranderd.
- De belangrijkste verandering doet zich voor bij *het digitaal betalen*. Een kwart van de Duitsers betaalt nu veel meer met de kaart i.p.v. met contant geld. 16% zegt dat ze nu minder of zelfs geen contant geld meer geld op zak heeft.
- Voor *e-commerce* was de pandemie een godsgeschenk; 14% van de Duitsers koopt nu vaker goederen via internet.
- Een vijfde van de Duitse consumenten wil vaker bankzaken online afhandelen. Een belemmering waarom de cijfers niet hoger liggen, was de bekommernis rond veiligheid.

- Bij *online banking* zijn het raadplegen van de rekeningsaldo's en het online bankoverschrijvingen verrichten de twee populairste functies bij 82% van de respondenten. Betalen voor goederen via het internet wordt ook steeds meer de norm; zo'n 78% van de Duitsers gaf aan dit normaal te vinden. Slechts 23% verklaarde aandelentransacties via het internet te verrichten, 16% verklaarde ook online leningen aan te vragen.

De pandemie heeft de digitale transformatie van de financiële en bancaire sector versnelt. Maar er is nog groeimarge op voorwaarde dat het beheer en de dienstverlening zo veilig mogelijk verloopt. Gepeilde consumentenverwachtingen spreken boekdelen: 81% vindt veiligheid het belangrijkste, 61% user interface en 47% vindt 24u beschikbaarheid belangrijk.

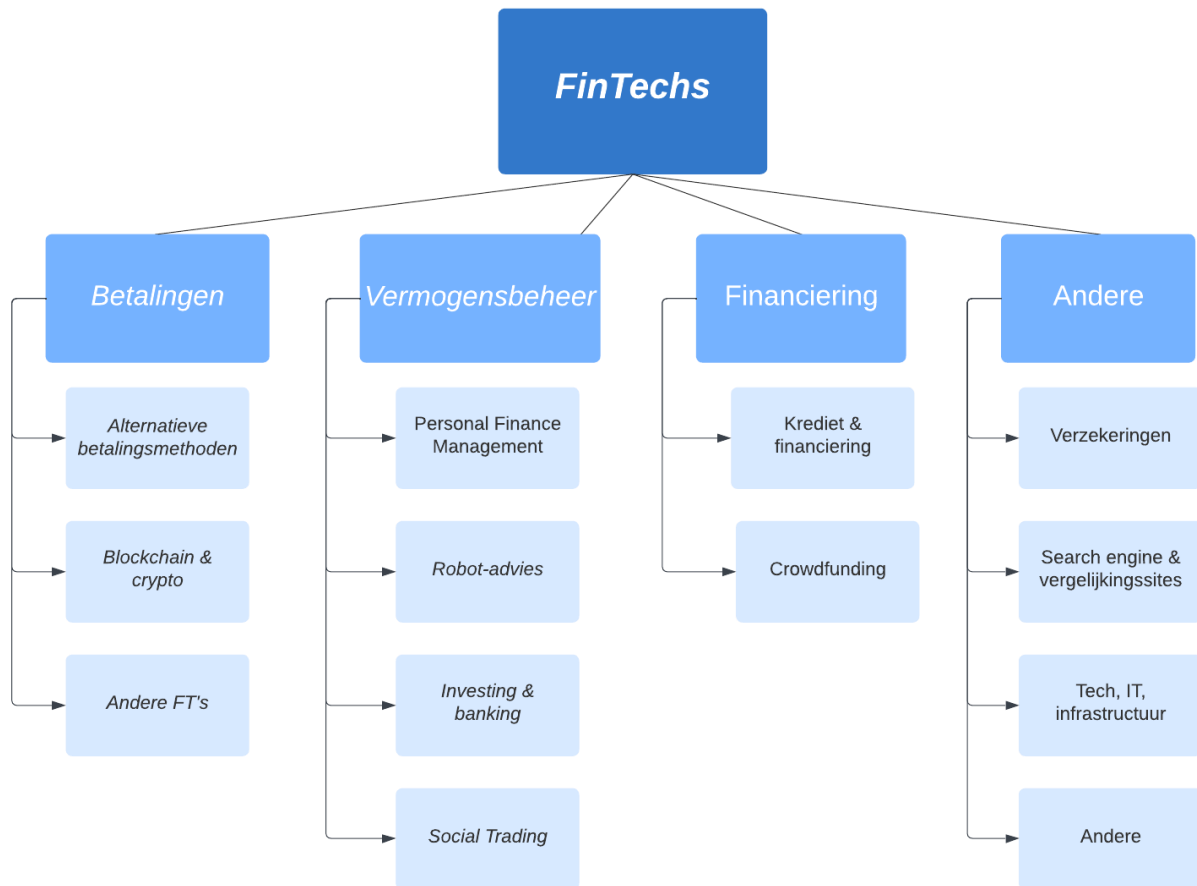
Er is ook nog goed nieuws voor traditionele banken, zo'n 75% van de consumenten zegt dat ze veel tot tamelijk vertrouwen hebben in de bankadviseur. Dit is bij fintechbedrijven een pak minder, bij een onlinebank is dit vertrouwen slechts te vinden bij 57% van de consumenten en voor een jong fintechbedrijf is dit zelfs maar bij 19%. Daarom blijft het merendeel van de Duitse consumenten nog steeds trouw aan hun bank. Slechts 7% van de Duitsers is van plan om binnen het jaar van bank te veranderen. Van die *'switchers'*, is 54% bereid om van een traditionele bank volledig over te schakelen naar een onlinebank.

Geen enkele generatie is zo begaan met technologie als deze van de millennials en generatie Z:

- 40% van de jongvolwassenen verwacht dat de eigen bank altijd de nieuwe digitale snuffjes beschikbaar stelt.
- 37% wil via een app toegang hebben tot alle diensten.

Jongvolwassenen die opgegroeid zijn met de digitalisering en nu hun eerste ervaring krijgen met financiële dienstverlening hebben andere wensen en behoeften dan oudere klanten. Financiële diensten moeten state-of-the-art en mobiel toegankelijk zijn. Banken moeten daarom investeren in passende oplossingen om relevant te kunnen blijven voor de klantengroep van morgen.

Marktsegmenten van de fintech

Figuur 2: visualisatie van fintechsegmenten

Hierboven vindt u een indeling van de verschillende marktsegmenten van de fintechsector. De drie grootste segmenten binnen de Duitse markt zijn: digitale betalingen, neobanking en digital investeringen (Bron: Statista, 2022).

Digitale betalingen

De opkomst van smartphones, mobiele betalingen en blockchain-technologie heeft geleid tot innovatie in het hele systeem en dit op drie specifieke gebieden:

1. betalingen van persoon tot persoon (P2P)
2. betalingen in de winkel
3. en verwerking van creditcard en debet kaart transacties.

De laatste jaren is Quick Reference (QR) (i.p.v. de bankkaart) populair geworden om betalingen te initiëren. Voorbeelden zijn Apple Pay of specifieke apps van retailers zoals EDEKA.

Ongeacht de betaalmethode blijft het centrale risico hetzelfde, nl. diefstal. Dit is zeker een risico om te vermijden binnen de Duitse markt aangezien Duitsers zeer gesteld zijn op zekerheid en stabiliteit. Een ander topic waaraan de Duitse consument veel waarde hecht is databescherming. Er wordt ook verwacht dat bij mobiele betalingen persoonlijke informatie beschermd wordt. Een 'twee-factor-authenticatie' wordt in het algemeen aanvaard en op prijs gesteld.

In tegenstelling tot België is PayPal wel een zeer courant gebruikte app en platform voor dagdagelijkse transacties in Duitsland.

Neobanking

De nieuwe spelers gebruiken ten volle de digitalisatie om de concurrentie aan te gaan met de traditionele banken. Ze opereren alleen digitaal en hebben slechts uitzonderlijk een pop-up filiaal. Dit wil concreet zeggen dat alles van het openen van een rekening tot geldoverschrijvingen, online via een desktop of mobiele applicatie verloopt. COVID-19 en het sluiten van een groot aantal fysieke kantoren versnelt de populariteit en onboarding van digital banking zowel bij de neobanken als bij de traditionele banken. De neobanken hebben door de gebruiksvriendelijkheid van hun oplossingen voor nieuwe consumentenverwachtingen gezorgd en iedere speler moet mee in dit verhaal. Concreet heeft (virtueel) elke bank onder andere 24/7 chatondersteuning, online selfservicediensten (Bron: Sandner, 2021).

Ook bij leenmogelijkheden zijn neobanken vaak financieel interessanter door lagere rentetarieven en weinig papierwerk. Door groeiende populariteit van deze lucratieve aanbiedingen zullen meer Duitsers in de toekomst een rekening bij een neobank openen of de traditionele bank verplichten om soortgelijke dienststandaarden te geven.

Krediet, factoring en personal finance management, zijn de populairste segmenten voor het kmo-landschap. Voorheen werden kmo's in Duitsland niet of slecht bediend en was het soms te duur om gebruik te maken van diensten. Fintechbedrijven democratiseren deze services voor kmo's en kunnen dit op een kostenefficiënte manier doen door de papierwinkel tot een minimum te beperken en standaardoplossingen met configuratie aan te bieden.

Digitale investeringen

In de voorbije jaren is crypto, samen met blockchain als onderliggende technologie die de overdracht van digitale waarde zonder tussenpersoon mogelijk maakt, een grote rage geworden. Het FTX-schandaal sterkt de Bondsregering en het BaFin (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht, de Duitse toezichthouder voor de financiële markten) om een resem wetten en regels te introduceren om een digitale basis te creëren voor digital activa en uitspattingen te vermijden. Hoewel Duitsland niet vooroploopt, en bijvoorbeeld Zwitserland en Oostenrijk wel behendiger en vooruitstrevender zijn, boekt de Duitse staat vooruitgang in het scheppen van een stevige basisregel voor deze ontspruitende kapitaalmarkt.

Het lijkt niet meer van deze tijd, maar als u vandaag aandelen koopt via een bank of online broker die gevestigd is in Duitsland, wordt een notarieel gestempeld document voor een bepaalde tijd veilig voor u bewaard ergens in Duitsland. Deze werkwijze kan zorgen voor inefficiënties, extra kosten of tijdverlies bij het proces van de transacties.

Start-ups in Duitsland zijn actief met de creatie van digitale activa op basis van onroerend goed. Dinexity, Exporo en andere maken het mogelijk voor de kleine beleggers, die anders niet zouden kunnen deelnemen aan de vastgoedmarkt door een gebrek aan kapitaal, om te investeren. Gedigitaliseerd onroerend goed is slechts de eerste stap, andere bedrijven focussen op andere belegbare aandelen (van oldtimers, kunst en dergelijke meer). (Bron: Sandner 2021).

Fintechecosysteem

Het werkend ecosysteem stimuleert technologische innovatie en adaptatie. Ecosystemen - die ontstaan wanneer overheden, ondernemers en financiële instellingen samenwerken - kunnen grotere lokale economieën nieuw leven inblazen door getalenteerde en ambitieuze mensen aan te trekken naar een centrum van innovatief denken en economische activiteit.

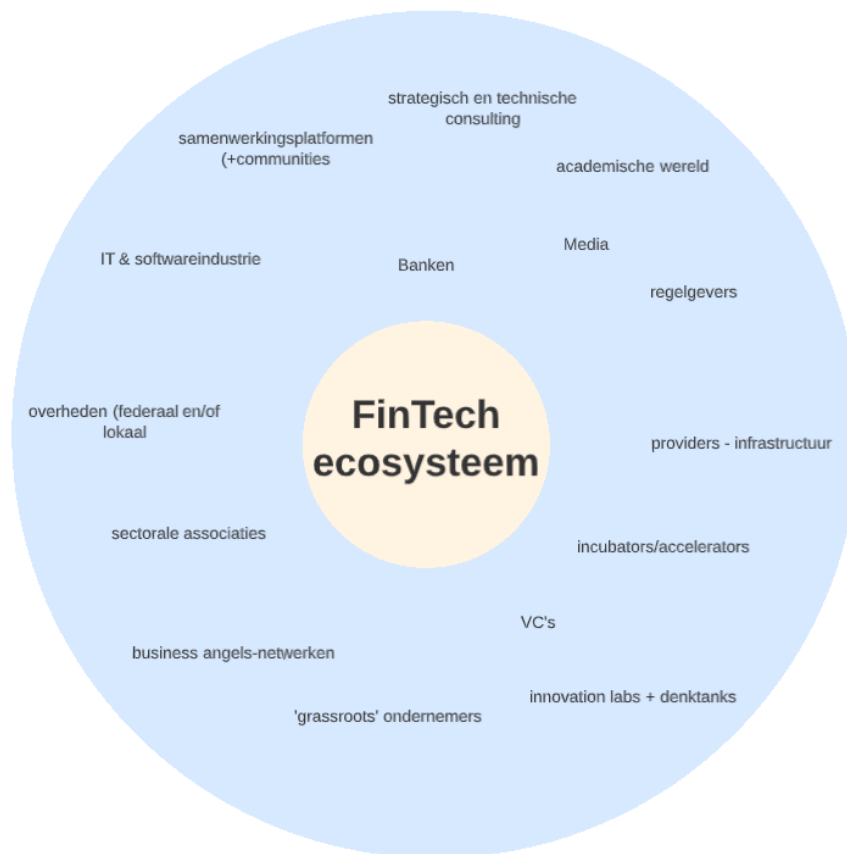
Het fintechecosysteem bevat vier essentiële designkenmerken:

1. het ondernemingsklimaat (inclusief markttoegang),
2. overheid en regelgevende ondersteuning,
3. toegang tot kapitaal,
4. en financiële expertise.

Veel sectoren profiteren van de fintechecosystemen, waaronder: software, data-analyse, digitale betalingen, mobile banking en algoritmische vermogensbeheersystemen (Bron: PricewaterhouseCoopers, 2015).

De mate van voortdurende betrokkenheid die nodig is tussen overheden, financiële instellingen en ondernemers is van cruciaal belang voor het succes van elk onderdeel van de fintechsector of uitgebreider een start-upecosysteem.

- *Overheden* moeten regels uitvaardigen en handhaven, en een regelgevingskader creëren om de groei van het fintechecosysteem te bevorderen. Negatieve voorbeelden zoals Wirecard zorgen ervoor dat 'regulitis' een bestraffing voor de goede leerlingen van de klas kan betekenen.
- *Ondernemers* dragen bij tot de fintechsector met creatieve en vaak ontwrichtende technologische oplossingen. In ruil daarvoor krijgen ondernemers meer toegang tot kapitaal en commerciële ervaring, en een bereidwillige markt voor hun producten.
- *Financiële instellingen* kunnen wellicht uitgebreide inhoud en marktervaring toevoegen aan het fintechecosysteem. Veel van deze financiële instellingen zouden hun eigen innovatie kunnen stimuleren door allianties aan te gaan met fintechbedrijven.

Figuur 3 ecosysteem van fintechbedrijven

Fintechstart-ups worden gekenmerkt als onorthodox door de diverse achtergronden van hun dynamische en jonge medewerkers. Deze bedrijven zijn innovatief en flexibel wat hen sterk maakt in veranderende bedrijfsomstandigheden. Ze schuwen niet om fouten te maken, en gebruiken deze iteraties bij het leren en ontwikkelen. Zo worden er veel ideeën ontworpen en verworpen, en dragen ze bij tot een creatieve en inspirerende werkomgeving. En wordt een heel specifieke werkomgeving en bedrijfscultuur gecreëerd, cfr. de Berlijnse fintechbedrijven. Veel innovaties worden ook in een zeer vroeg stadium naar voren geschoven, bv. boekhouding van crypto-activa of synthetische betalingen via app in vreemde valuta (Bron: Ernst & Young, 2022).

Fintechbedrijven hebben zich ontwikkeld van kleine rebellen in de sector tot geduchte concurrenten. Sommige digitale banken hebben zich intussen ontwikkeld tot sterke spelers in regionale en wereldwijde markten, en hebben sinds hun lancering vaak miljoenen klanten aangetrokken (Bron: Schmitz, 2019).

De gevestigde banken en verzekeraars hebben niet weerloos toegekeken naar de nieuwe concurrentie. Ze erkennen hun krachtige rol in innovatie en verbeterde klantenervaring. Met de bekende leuze *'if you can't beat them, join them'* hebben banken partnerships met fintechbedrijven aangegaan. Enerzijds, door het uitbesteden van bepaalde bedrijfsprocessen tot het ontwikkelen van eigen fintechbedrijven in eigen ontworpen ecosystemen.

Een van de krachtigste drijfveren bij de groei van de fintechbedrijven in Europa is de proliferatie van Banking 4.0, die verplicht wordt gesteld door de herziene 'Payment Services Directive' van

de EU, bekend als PSD 2. Via deze richtlijn zijn banken verplicht 'Open API'³ op te zetten. Hiermee kunnen klanten probleemloos hun gegevens delen met derde partijen, waaronder ook fintechbedrijven die hen betere, meer op maat of goedkopere diensten kunnen aanbieden. Met deze toestemming kunnen fintechbedrijven en andere spelers met een vergunning toegang krijgen tot de rekeninggegevens en betalingen initiëren. In het onderzoek gaf 46% van de fintechgebruikers aan geen probleem te hebben om de bankgegevens te delen met andere organisaties in ruil voor betere aanbiedingen (Bron: Schmitz, 2019).

PSD 2 heeft de innovatiedrang in het Europese financiële landschap aangewakkerd en bijgedragen tot de ontwikkeling van de zogenaamde 'superapps' die verzekeringen, vermogensbeheer en bankieren op één platform kunnen combineren. Deze evolutie is duidelijk op te merken in meer gevorderde regio's zoals de USA en China. Fintechbedrijven kunnen in de coulissen een cruciale rol spelen in de functionaliteit van superapps door API-integratie en data-aggregatie tussen banken en 3rd-party providers te faciliteren (Bron: Schmitz, 2019).

Het Duitse fintechecosysteem is een amalgaam van clusters rond bepaalde metropolen. In deze studie wordt dieper ingegaan in deze natuurlijke organisatie en karakterisering.

5. Betekenis van de fintechsector voor de Duitse economie

Het profiel en marktaandeel van de Duitse fintechbedrijven

Duitsland telt 83 miljoen inwoners en is daarmee de grootste consumentengroep in Europa. De Duitse fintechmarkt is de vierde grootste fintechmarkt ter wereld en de tweede in Europa. Naar verwachting zal dit segment met 9% CAGR groeien in de volgende vijf jaar (Bron: Mordor Intelligence, 2022).

Van 2015 tot 2019 bedroeg de gemiddelde jaarlijkse groei van de fintechsector 131%. In 2019 evenaarde Duitsland de wereldwijde fintechadoptiegraad, aangezien meer dan 6% van de digitale eindgebruikers gebruik maakte van fintechdiensten. De vraag naar fintech en de marktomvang in Duitsland zal naar verwachting sterk groeien, gedreven door verschillende sociaaleconomische factoren: bbp per hoofd van de bevolking (= 43 euro), uitgaven consumptie per hoofd van de bevolking (= 21,51 euro), 86% van de bevolking heeft een rekening bij een financiële instelling. Meer dan 71% van de Duitsers was in 2020 gebruiker van digitale betalingen. In 2021, heeft Duitsland een smartphone adoptiegraad van 83% en internetgebruiksgraad van 89%. Deze factoren zorgen voor een uitstekende basis voor verdere acceleratie van fintech in Duitsland (Bron: *Germany Financial Technology "Fintech"*, 2021).

³ Application Programming Interface: open interfaces voor het programmeren van toepassingen.

Voor de deelnemers aan Europese financiële ecosystemen zijn er twee belangrijke bedrijfsmodellen die succesvol zijn (Bron: Schmitz, 2019):

- **Productexpert:** dit model maakt gebruik van gegevens en analyses van banken, verzekeringsmaatschappijen of vermogensbeheerders, soms andere ecosysteemdeelnemers, om gerichte producten aan consumenten te leveren.
- **B2b-leveranciers:** Fintechbedrijven gespecialiseerd in het ontwikkelen van nieuwe producten door het gebruik van digitale technologie, die niet rechtstreeks aan consumenten verkopen. Ze zijn afhankelijk van andere spelers in het ecosysteem, vaak gevestigde banken en verzekeringsmaatschappijen. Het zijn BaaS (Backend) of IaaS (Infrastructure) producten.

In Duitsland zijn er meer dan 500 samenwerkingsakkoorden tussen fintechbedrijven en gevestigde bedrijven, en deze trend is stijgend. Fintechbedrijven zorgen voor een alternatief qua onderzoek & ontwikkeling voor klassiekere banken.

Afhankelijk van hun specifieke bedrijfsstructuur hebben fintechbedrijven die in Duitsland actief zijn, een vergunning nodig van de 'Federale Financiële Toezichthoudende Autoriteit' (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht ofwel BaFin), die onder toezicht staat van het federale ministerie van Financiën (BMF). De beoordeling door deze instantie gebeurt enkel geval per geval. Aangezien de invoering van de 'Single Euro Payments Area' (SEPA) de digitale betalingswetgeving binnen de Europese Unie (en naar verschillende niet-EU-landen) heeft geharmoniseerd, kan de vergunning om in Duitsland te opereren ook een potentieel kanaal zijn voor internationale fintechbedrijven naar andere markten binnen SEPA (Bron: *Germany Financial Technology "Fintech"*, 2021).

Fintechstart-ups

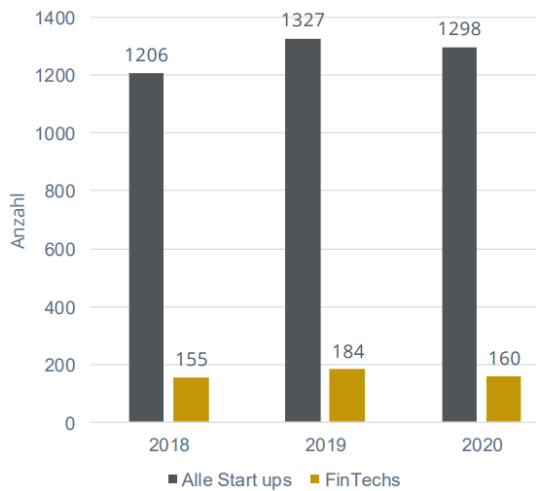
De financieringsactiviteit voor jongere start-ups nam afgelopen jaar per kwartaal met 6% toe. Bij nieuwe start-ups daalde deze activiteit gemiddeld met 1% per kwartaal. De fintech-hub van Hamburg heeft met 61% het grootste aandeel van de jongere fintechbedrijven. De hubs in Berlijn en Hamburg zijn goed voor een onevenredig groot aantal kapitaaltransacties. Financieringen die plaatsvinden in een vroeg stadium komen het meest voor bij vermogensbeheer en investeringen, krediet & factoring en gedecentraliseerde financiering.

Het hoogste aandeel van de jongere start-ups (< 5 jaar) zat in de segmenten 'Risk & Compliance' en 'Decentralized Finance' (Bron: *Germany Finance veröffentlicht in Zusammenarbeit mit Startbase den German Fintech Report 2021 – Germany Finance*, 2022).

Fintech is ook hot in het medialandschap, 13% van alle start-up gerelateerde nieuwsberichten gaat over de fintechsector. Met 50% van de persberichten over start-ups spant de fintech-hub van Berlijn de kroon. In de eerste helft van 2021 werden in de media fintechstart-ups vaker vermeld dan start-ups uit andere sectoren. De grootste media-aandacht ging naar start-ups uit het vermogens- en beleggingssegment.

Tussen 2018 en 2020 werden in Duitsland 243 fintechbedrijven opgericht. In 2021 was zo'n 10% van alle start-ups een fintechbedrijf. De fintechsector is de op een na grootste (na ICT) in termen van start-ups in het Duitse ecosysteem van startende ondernemingen. In 2021 was 55% van alle fintechbedrijven jonger dan vijf jaar.

Sinds 2018 daalde de oprichtingsactiviteit van de fintechsector met gemiddeld 1% per kwartaal. In diezelfde periode nam de start-upactiviteit in het hele start-upecosysteem met 4% per kwartaal toe. Sinds 2018 nam de financieringsactiviteit bij de fintechsector toe met gemiddeld 6% per kwartaal.

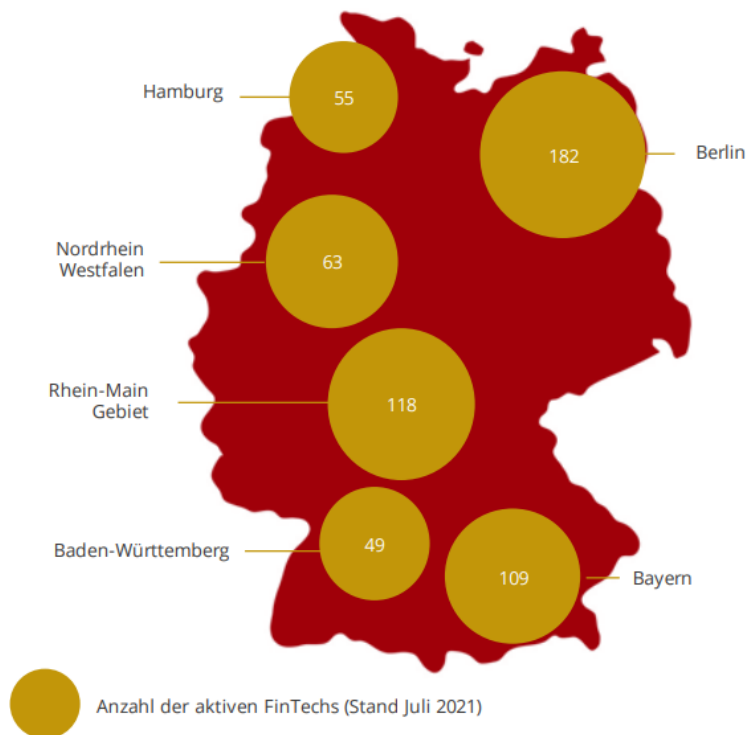

Figuur 4: verhouding van alle start-ups tot fintechstart-ups, bron: GTAI

De Deelstaten

In een onderzoek van German Trade & Invest (GTAI) waren er in 2021, 639 actieve fintechbedrijven. Daarvan vormen de *Single Provider Service*-ondernemingen de grootste groep met 36% van het totale aantal (Payment, Order & Cash, Asset Management & Investment, Credit & Factoring), Personal Finance Management volgt met 20%.

90% van al deze ondernemingen bevindt zich in 6 grote hubs: Berlijn, Hamburg, Noordrijn-Westfalen (Keulen en Düsseldorf), Rijn-Maingebied (Frankfurt), Baden-Württemberg (Stuttgart) en Beieren (München). Berlijn is de grootste hub met 182 (28%) actieve fintechs en Baden-Württemberg met 49 (8%). Ook het aantal startende fintechondernemingen wordt gedomineerd door het Berlijnse ecosysteem, onder andere door zijn doorgedreven b2c-focus en knowhow.

Figuur 5 Verdeling van fintech, aantal actieve bedrijven, over Duitsland, bron: GTAI

Een overzicht van fintechinitiatieven wordt aangeboden door [de:hub digital ecosystems \(de-hub.de\)](https://dehub.de), een netwerk van het Duitse federale ministerie van Economische Zaken en Energie (BMWi) met als doel de verbinding tussen technologie en het bedrijfsleven te stimuleren (Bron: Germany Financial Technology “Fintech”, 2021)

De zes Duitse fintech-hubs hebben verschillende clusters en ontwikkelingstrends:

- *Berlijn* heeft een cluster in de volgende segmenten: vermogens- en beleggingsdiensten, krediet en factoring. De jongste bedrijven zitten in bankieren en API-banking.
- *Hamburg* beschikt ook over hub in krediet en factoring. De jongste bedrijven zitten net als bij Baden-Württemberg in persoonlijk financieel management.
- *Baden-Württemberg* heeft momenteel geen eenduidige cluster, het hoogste aandeel van jonge finechbedrijven (< 5 jaar oud) zit in persoonlijk financieel management.
- *Noordrijn-Westfalen* heeft een cluster in persoonlijk financieel management waarin de jongste start-ups ook actief zijn.
- *In het Rijn-Maingebied* zit een cluster van vermogens- en beleggingsdiensten. De jongste ondernemingen zijn het meest actief in krediet en factoring.
- *München* is in recovery modus door het Wirecard-drama. Fintech ontwikkelt er zich als een Siamese tweeling met het sterke verzekeringswezen en de *InsurTech*.

Berlijn

Berlijn is een bekende en erkende fintech-hub, die investeerders, kapitaal en talent over de hele wereld aantrekt. Het profiel is zo sterk ontwikkeld dat het opgenomen is in het Duits digitaal hub-initiatief van de Bondsministerie Economie en Technologie. De Finance & Tech hub is de locatie van *de:hub Fintech & IoT Berlijn* (<https://dehub.berlin/>).

Ongeveer een derde van de start-ups in Duitsland heeft zijn ligging aan de Spree in Berlijn. 6 van de 7 van de Duitse fintechunicorns zit in de hoofdstad. Berlijn is dan ook de fintech-hoofdstad van Europa. Dit ecosysteem zorgt ervoor dat de fintechindustrie zich snel ontwikkelt en een steeds sterkere economische en werkgelegenheidsmotor is voor de hoofdstad. Dat het ecosysteem veel professionals aantrekt is duidelijk door de vele investering rondes van VC's. Verhoudingsgewijs hebben fintechbedrijven meer werknemers dan andere start-ups. Het aandeel van de scale-ups in de sector is ook aanzienlijk hoger dan in de andere deelstaten. Verder speelt Berlijn ook Europees een pioniersrol inzake crypto-activa en valuta's, decentralized finance (DeFi) en blockchain.

Fintech brengt innovatie en is een sterke drijver van digitalisering en het gebruik van belangrijke digitale technologieën zoals artificiële intelligentie. Veel technologieën en ontwikkelingen worden hier vormgegeven.

Hamburg

Hamburg is naast een economisch hart ook een centrum voor start-ups, en etaleert zich graag als een oord voor de fintechsector. Financiën hebben een lange traditie in de Hanzestad met voorbeelden als Commerzbank en Berenberg Bank. De Hamburger Sparkasse is de eerste en grootste spaarbank in Duitsland. Met de oudste beurs in Duitsland en de eerste verzekeringsmaatschappij in het land, toont de stad haar lange traditie van financiën en innovatie. De gevestigde netwerken bieden ook opportuniteiten aan de fintech-hub, denk maar aan Facebook, Google, Twitter en Xing. Ook VC-bedrijven, business angels, incubators en netwerkaanbieders zijn er aanwezig met hun hoofdkwartier. Het fintechportaal Hamburg (www.fintech-hamburg.com/), het initiatief van de sector Finanzplatz Hamburg e.V. heeft een digitale etalage gecreëerd voor de regionale fintechscene, en onderhoudt goede contacten met veel andere Europese fintech-hubs en -initiatieven. De regelmatig bijgewerkte *Hamburg Fintech Monitor* (<https://finanzplatz-hamburg.com/en/fintech/fintech-monitor-en.html>) geeft een overzicht van alle fintechs die gevestigd zijn in Hamburg. Verder zijn er ook veel relevante financiële publicaties met een fintechconnectie, zoals Finletter, De Finanz-Szene of het portaal dat wordt geëxploiteerd als een joint venture tussen Capital en de Hamburgse OMR, of het FinanceFWD-portaal.

Vorig jaar werd een masterplan voor de lokale financiële sector goedgekeurd. Hiermee zal Hamburg de komende jaren opnieuw nieuwe prioriteiten stellen. Een hiervan is het opzetten van een *Fintech Accelerator Programme*. Dit programma is erop gericht talent en innoverende bedrijven aan te trekken en op lange termijn aan Hamburg te binden.

Baden-Württemberg

De *Global Financial Centers Index* en ondervraagde financiële deskundigen zien Stuttgart als internationaal gevestigd, breed gediversifieerd en diep genetwerkt. Verder hoort Stuttgart tot de top 40 van de belangrijkste financiële centra in de wereld. In Duitsland profileert Stuttgart zich ook als een van de best gediversifieerde financiële centra. 17 banken, 29 verzekeringsmaatschappijen. De vier bouwkasen van Baden-Württemberg hebben een marktaandeel van meer dan 50% van de netto nieuwe productie in Duitsland.

Wat het financieel ecosysteem van de Zuidwestelijke deelstaat ook versterkt, is de aanwezigheid van een van de grootste particuliere beleggersbeurs in Europa. Bovendien, met de Digital Exchange en Bison is er toegang tot de eerste gereguleerde effectenbeurs voor digitale effecten en innovatieve wegen. Met *Stuttgart Financial* heeft Stuttgart ook een actief agentschap dat innovatie en ondersteuning biedt aan start-ups, menselijk kapitaal, onderwijs en duurzame financiering. Stuttgart Financial is overigens ook lid van Germany Finance. Met FinTogether (<https://fintogether.com/auth/welcome>), heeft Stuttgart ook een centrale open hub voor de financiële dienstensector. Het doel van de hub is het versterken van de fintechsector in de regio en het ondersteunen van nieuwe innovaties.

Tussen 2018 en 2020 werden er 20 fintechbedrijven opgericht, ofwel 6% van alle start-ups kwam uit de fintechsector. 8% van de opgerichte fintechbedrijven komt uit de hub van Baden-Württemberg. 59% van alle fintechs uit de deelstaat is jonger dan 5 jaar. De sterkste cluster bevindt zich in het segment *Personal Finance Management*. In Baden-Württemberg is het aandeel van dit segment 22% terwijl deze in Duitsland 11% bedraagt. Met 12% is ook *Decentralized Finance* sterk vertegenwoordigd. Nationaal is dat aandeel slechts 4%.

Noordrijn-Westfalen

Noordrijn-Westfalen heeft een levendig en voortdurend veranderende fintechscene. Een van de sterke punten van de regio is de diversiteit van de gevestigde jonge ondernemingen, start-ups, de wetenschap en de politiek.

Als zesde grootste economisch gebied in de EU, en grootste in Duitsland, biedt NRW een sterk potentieel voor exportbedrijven in b2c- en b2b-activiteiten. Dit maakt NRW tot een interessante locatie voor investeerders. Daarnaast is NRW, naast Frankfurt, de belangrijkste thuisbasis van banken. NRW is ook een toonaangevende verzekeringslocatie.

6. Duitse fintechindustrie - spelers

Duitsland beschikt over adviesorganen, platformen, en beleidsinitiatieven die samenwerken om de marktgroei te stimuleren en de diversificatie naar de verschillende industrieën te verhogen (Bron: Josefine Dutschmann, 2020).

Accelerators, incubators en company builders

Er is een uitgebreid aanbod aan deze entiteiten, en ze zijn gesyndiceerd op www.germanaccelerator.com, dat ook gesteund wordt door het BMWi.

Startbase

Startbase is een platform met additionele informatie over start-ups en het ondersteunt voornamelijk netwerken binnen het ecosysteem. Dit maakt Duitse start-ups zichtbaarder op nationaal vlak waardoor ze sneller in contact komen met investeerders. [Startbase: Startups, Stories & Statistics](#).

Digital Hub Initiative

Het *Digital Hub Initiative*, ontwikkeld door BMWi, ondersteunt de oprichting van digitale hubs in de verschillende Bundesländer. Er zijn nu 12 digitale hubs die partnerschappen van topkwaliteit tussen bedrijven en start-ups bevorderen. Referentie: [de:hub digital ecosystems \(de-hub.de\)](https://de.hub.digital.ecosystems.de)

Bankenverband

Deze associatie promoot partnerschappen tussen banken en fintechbedrijven. *Commitment Digital Bank Project* is een platform voor de verschillende actoren: www.bankenverband.de

Bitkom

Een Duitse digitale vereniging die bedrijven die actief zijn in de digitale economie, vertegenwoordigt. De stuurgroep rond “banken, financiële diensten en fintech” werkt aan de totstandbrenging van een eengemaakte digitale financiële markt in Europa. www.bitkom.de.

FinTechRat

De *FinTechRat* werd in 2017 opgericht door het federale ministerie van Financiën (BMF). De raad bestaat uit 29 onafhankelijke deskundigen uit de digitaltech. Deze raad geeft advies aan het BMF over trending en noodzakelijke topics als AI, cloud computing, data protectie ed.

EU Digital Finance platform

Het *EU Digital Finance platform* recent gelanceerd op 8 april 2022 en gestuurd door de Europese Commissie, is een nieuwe website die dialoog tussen innovatieve financiële ondernemingen en toezichthouders moet bevorderen. De belangrijkste doelstellingen zijn het tegengaan van versnippering en het ondersteunen van schaalvergroting bij digitale financiële diensten in de Europese interne markt. Dit om innovatie in de financiële wereld te bevorderen bij het maken nieuwe, doeltreffende producten en diensten.

Het platform bestaat uit twee grote bouwstenen:

1. een **waarnemingspost** met interactieve functies zoals een fintechkaart, evenementen en een sectie waarbij gebruikers relevant onderzoeksmateriaal kunnen delen,
2. en een **gateway** die als centraal toegangspunt voor toezichthouders fungeert, met informatie over nationale innovatiehubs, regelgevende sandboxes en vergunningsvereisten. Dit deel van het platform bevat ook functies betreffende grensoverschrijdende tests, een nieuwigheid die ondernemingen in staat stelt om meerdere nationale autoriteiten te betrekken bij het testen van nieuwe producten of toepassingen.

Strategisch model van samenwerking:

1. *Partnerschappen, samenwerkingsverbanden of joint ventures* met fintechs om nieuwe technologieën en producten/diensten te ontwikkelen. Of om hun producten te gebruiken (vb. CrowdDesk, Scalable Capital, Yes, Traxpay, Raisin, Billie, Friendsurance, Clark, Zinsland, Bergfürst).
2. Financieringsprogramma voor de ontwikkeling van acceleratorprogramma's, Techhackatons, en mentor ondersteuningsprogramma's. Nota bene de financiering ligt vooral op de niet-financiële

steun. (accelerators: Startup Garage, Blue Water, Fintech Europe, Next Commerce Accelerator, SNIC, GENOHackathon, Unicredit Hackathon, TechQuartier, InsurLab, Stuttgart Hackathon, Symbioticon, Fintech Days)

3. Investeringsinstrumenten, onafhankelijke fondsen of deelneming aan financieringsrondes. (investeringsinstrumenten: Deposit Solutions, Yes, Optiopay, Zeitgold, FinCompare, entrafina, Getsafe, Remind.me, Finleap, HAUSGOLD, Vermietet.de, LIQID).
4. Mergers & Acquisitions: volledige overname van de fintech. Integratie na de fusie in de overnemende entiteit, met inbegrip van de integratie van het productaanbod in de productportefeuille van de kopersbank. (Lendico)

Fintech is een van de grootste drijvers binnen de *venture capital*-wereld, met een aandeel van 25% in 2020 (Bron: *Comdirect Fintech-Studie 2020*).

Evenementen: beurzen en conferenties

Finance Week

Finance Week is sinds 2016 het belangrijkste en grootste fintechevent dat jaarlijks in Hamburg plaatsvindt in het najaar (oktober). Het is een ontmoetingsplaats van de industrie voor de uitwisseling van ideeën met de belangrijkste spelers. www.fintechweek.de

(BE)X-Files

(BE)X-Files is een event dat eind juni georganiseerd wordt in Frankfurt. Twee dagen lang wordt hier gesproken over de nieuwste ontwikkelingen in de banksector, meer bepaald payment & banking. www.banking-exchange.de

Frankfurt Digital Finance

Een event georganiseerd in Frankfurt dat banken met fintechbedrijven probeert samen te brengen. Het brengt top-executives, investeerders, ondernemers en academici samen om onderwerpen te bespreken die de financiële sector mee vormgeven. Vooral onderwerpen zoals Crypto Currencies, Digital Assets en Regulation, Artificial Intelligence & Cloud, ESG/Green Finance, Payment, Customer Experience en Fintech Investment komen aan bod. www.frankfurt-digital-finance.de

BaFinTech

Dit event dat midden mei plaatsvindt in Berlijn, legt de nadruk op digitalisering en technologische innovaties in de sector. Naast BaFin en de Bundesbank worden ook externe gesprekspartners verwacht. www.bafin.de/SharedDocs/Veranstaltungen/

Digital Finance Conference

Dit Engelstalig Bitkom-event nodigt elk jaar (in mei) Duitse en Internationale gasten uit. Er wordt gediscussieerd over disruptieve technologieën in de digitale financiële sector. www.finance-conference.berlin/de

7. Conclusie

2020 was het *'landing year'* voor de adoptie van fintech in Duitsland, en sinds 2021 zijn de *'expanding years'* aangebroken. Financiële inclusie bij financiële diensten is tijdens de pandemie sterk gegroeid, met stijgende naamsbekendheid, dalende terughoudendheid voor het gebruik van digitale banktoepassingen als gevolg (Bron: Global, 2017).

De pandemie trad op als accelerator in het dagdagelijkse leven, vooral wat betalingen betreft. In het Duitsland waar *'Cash is King'* de norm is, worden mensen het meer en meer gewoon om de verschillende digitale betaalmogelijkheden te gebruiken. Door de COVID-19-maatregelen was het eerst wat geforceerd, maar dan kwam het vertrouwen en het gemak van het mobiele en online aankopen doen.

De digitale infrastructuur van Duitsland ligt boven het Europese gemiddelde, en biedt een uitstekende basis voor de groeiende fintechsector. Het performante onderwijssysteem brengt goed opgeleide mensen op de markt, en door de goede levensomstandigheden in Duitsland wordt ook buitenlands talent aangetrokken. Aangezien Duitsland de grootste interne markt van Europa is, zijn de financieringsmogelijkheden legio. Het durfkapitaal van private bedrijven, banken en *'venture capitalists'* in deze sector bedroeg in 2020, 820 miljard euro.

De belangrijkste fintechlocaties zijn Berlijn, Hamburg en Frankfurt, maar ook de Bundesländer NRW, Beieren en Baden-Württemberg roeren zich. Voor een overzicht van de belangrijkste initiatieven is er een centraal adres [de:hub](#), dat gecoördineerd wordt door het BMWi.

De groei van de fintechsector lijkt gegarandeerd ondanks de donderwolken van de recessie en de inflatie. Verschillende elementen zoals de consumentenvraag en het gebruikersgemak, maar ook het individualiseren van marktfragen spreken in het voordeel van de digitalisatie. Regelgeving en controle lijken noodzakelijk. Probleemgevallen zoals Wirecard zorgen ervoor dat de wetgever waarschijnlijk strengere regels zal opleggen. Ook de lobby van de traditionele banken mag niet onderschat worden.

Dus, als de regelgeving voor u een drempel is, kan het interessant zijn om eerst in een andere Europese regio op te starten en vervolgens door te groeien naar Duitsland, wanneer het product of de dienst sterk genoeg is. Er is ook een tekort aan sandboxes en testing areas in Duitsland. De verwachting is dat de komende jaren een goed regelgevend kader wordt ontwikkeld. Een vinger aan de pols houden is dus aan te raden.

Toch zijn er veel opportuniteiten bij het betreden van de Duitse markt, enerzijds door de grote poel aan potentiële klanten, en anderzijds door de traditionele bancaire sector die nog steeds een soort van processie van Echternach lijkt te houden inzake digitale transformatie. Vlaamse fintechbedrijven die een sterke en betrouwbare oplossing hebben kunnen gewillige partners vinden in Duitsland voor een structurele samenwerking.

8. Bronnen

The global COVID-19 FinTech market rapid assessment Study (2020, 15 december), World Economic Forum. Geraadpleegd op 12 april 2022 - www.weforum.org/agenda/2020/11/the-global-covid-19-fintech-market-rapid-assessment/

Baron, C. (2021, 1 January). *Digital payments report 2021*, Statista. Geraadpleegd op 20 april 2022 - www.statista.com/study/41122/fintech-report-digital-payments/

Germann, F., Höll, R., & Niederkorn, M. (2019, 9 September). *A perspective on German payments*, McKinsey & Company. Geraadpleegd op 20 april 2022 - www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/a-perspective-on-german-payments

Josefine Dutschmann (2020, 28 May). *Digital payment usage up as Germans forego cash in corona crisis*, Consumer Goods Industries. Geraadpleegd op 20 april 2022 - www.gtai.de/en/invest/industries/consumer-industries/digital-payment-usage-up-as-germans-forego-cash-in-corona-crisis-254596

Germany Finance veröffentlicht in Zusammenarbeit mit Startbase den German Fintech Report 2021 – Germany Finance (2022, 26 October), germany-finance.com. Geraadpleegd op 20 april 2022 - www.germany-finance.com/germany-finance-veroeffentlicht-in-zusammenarbeit-mit-startbase-den-german-fintech-report-2021/

Holak, B., & McLaughlin, E. (2020, 18 December) *mPOS (mobile point of sale)*, SearchCIO. Geraadpleegd op 20 april 2022 - www.techtarget.com/searchcio/definition/mPOS-mobile-point-of-sale

Dohms, H (2021, 26 December). *Deutschlands Fintech-Startups haben 60 Mio. Kunden. Wirklich?* Finanz-Szene.de. Geraadpleegd op 21 april 2022 - <https://finanz-szene.de/payments/60-millionen-so-viele-kunden-haben-unsere-fintechs-wirklich/>

Germany Financial Technology “Fintech” (2021, 29 November), International Trade Administration | Trade.Gov. Geraadpleegd op 25 mei 2022 - www.trade.gov/market-intelligence/germany-financial-technology-fintech#:~:text=In%20Germany%2C%20digital%20payments%20are,users%20within%20Europe%20in%202020.

GTAI (Germany Trade & Invest) (2019, 25 November). *Fintech in Germany*, Fact Sheet | Fintech. Geraadpleegd op 21 april 2022 - www.gtai.de/en/invest/service/publications/fintech-in-germany-159526

Professionell, F (2019, 2 August). *Umfrage deckt auf: Das ist der typische Fintech-Kunde*, www.fondsprofessionell.de. Geraadpleegd op 26 april 2022 - www.fondsprofessionell.de/news/maerkte/headline/umfrage-deckt-auf-das-ist-der-typische-fintech-kunde-155094/

Global, E. Y (2017, 1 August). *Vier Factoren, die die Akzeptanz von Fintechs bei den Verbrauchern vorantreiben*, EY - Deutschland. Geraadpleegd op 27 april 2022 - www.ey.com/de_de/banking-capital-markets/four-themes-driving-fintech-adoption-by-consumers

Corona ändert unseren Umgang mit Geld: Weniger Bargeld und mehr Online-Banking (2021, 8 januari), www.ey.com/de_de. Geraadpleegd op 27 april 2022 - www.ey.com/de_de/news/2021/01/ey-corona-aendert-unseren-umgang-mit-geld

EY. (2022, 18 February). *Innovativ und agil – das haben EY und Fintechs gemeinsam*, EY - Deutschland. Geraadpleegd op 28 april 2022, van www.ey.com/de_de/careers/karriereblog/bibliothek-2021/innovativ-und-agil-das-haben-ey-und-fintechs-gemeinsam

Schmitz, C. (2019, 9 September). *Wie Fintech die Zukunft von Ökosystemen in Europa vorantreibt*, EY - Deutschland. Geraadpleegd op 28 april 2022 - www.ey.com/de_de/banking-capital-markets/how-fintech-is-fueling-an-ecosystem-future-in-europe

Capital. (2022, 12 January). *Was 2022 auf die deutsche Fintech-Branche zukommt*, capital.de. Geraadpleegd op 28 april 2022 - www.capital.de/allgemein/was-in-2022-auf-die-deutsche-fintech-branche-zukommt

Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft (2020, 27 March), *EY Startup - UNITE-Banken-und-Fintechs-2020*. Geraadpleegd op 3 mei 2022 - <https://startup.ey.com/unite-banken-und-fintechs-2020>

Comdirect Fintech-Study 2020 (2020, 1 January), comdirect.de. Geraadpleegd op 15 april 2022 - www.comdirect.de/cms/ueberuns/de/presse/presse-studien.html

PricewaterhouseCoopers (2015, 1 January). *Developing a FinTech ecosystem in the GCC: Let's get ready for take-off*, PwC. Geraadpleegd op 31 mei 2022 - www.strategyand.pwc.com/m1/en/reports/2015/developing-fintech-ecosystem-gcc.html

9. Disclaimer

De informatie die u in deze publicatie vindt is bedoeld als achtergrondinformatie die u moet in staat stellen een beeld te vormen met betrekking tot de hierin behandelde materie. Zij is met de grootste zorg verzameld op basis van de beschikbare data en documentatie op het ogenblik van de publicatie. Deze publicatie heeft bijgevolg niet de ambitie van volledigheid of geldigheid voor uw specifieke situatie. Zij kan bijgevolg nooit beschouwd worden als een juridisch, financieel of ander gespecialiseerd advies. Flanders Investment & Trade (FIT) kan in die zin nooit verantwoordelijk gesteld worden voor gebeurlijke foutieve vermeldingen, weglatingen of onvolledigheden in deze publicatie. FIT kan evenmin verantwoordelijk worden gesteld voor het gebruik of de interpretatie van de informatie in deze publicatie. De verwijzingen in deze publicatie naar bepaalde entiteiten, bedrijven en/of personen houden geen bijzondere aanbevelingen in die voor Flanders Investment & Trade enige verantwoordelijkheid zou kunnen teweegbrengen.

Datum van publicatie: December 2022